

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 26 stycznia 2017 r.*

Odwołanie — Konkurencja — Porozumienia, decyzje i uzgodnione praktyki — Belgijski, niemiecki, francuski, włoski, niderlandzki i austriacki rynek instalacji sanitarnych do łazienek —
Decyzja stwierdzająca naruszenie art. 101 TFUE i art. 53 porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym — Koordynacja cen i wymiana szczególnie chronionych informacji handlowych —
Jednolite naruszenie — Dowód — Grzywny — Nieograniczone prawo orzekania — Rozsądny termin —
Proporcjonalność

W sprawie C-644/13 P

mającej za przedmiot odwołanie w trybie art. 56 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej,
wniesione w dniu 29 listopada 2013 r.,

Villeroy & Boch SAS, z siedzibą w Paryżu (Francja), reprezentowana przez J. Philippe’a, adwokata,

wnosząca odwołanie,

w której drugą stroną postępowania jest:

Komisja Europejska, reprezentowana przez F. Castilla de la Torrego, L. Malferrarię oraz F. Ronkesa Agerbeeka, działających w charakterze pełnomocników, z adresem do doręczeń w Luksemburgu,

strona pozwana w pierwszej instancji,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: A. Tizzano, wiceprezes Trybunału, pełniący obowiązki prezesa pierwszej izby, M. Berger, E. Levits, S. Rodin (sprawozdawca) i F. Biltgen, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Wathelet,

sekretarz: K. Malacek, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 10 września 2015 r.,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 26 listopada 2015 r.,

wyduje następujący

* Język postępowania: francuski.

Wyrok

- 1 W swoim odwołaniu Villeroy & Boch SAS (zwana dalej „Villeroy & Boch Francja”) zwraca się o uchylenie wyroku Sądu Unii Europejskiej z dnia 16 września 2013 r. Villeroy & Boch Austria i in./Komisja (T-373/10, T-374/10, T-382/10 i T-402/10, niepublikowany, zwanego dalej „zaskarżonym wyrokiem”, EU:T:2013:455), ze względu na to, że w tym wyroku sąd ten oddalił skargę o stwierdzenie nieważności decyzji Komisji C(2010) 4185 wersja ostateczna z dnia 23 czerwca 2010 r. dotyczącej postępowania na podstawie art. 101 TFUE oraz art. 53 porozumienia EOG (sprawa COMP/39092 – Instalacje sanitarne do łazienek, zwanej dalej „sporną decyzją”) w dotyczącym jej zakresie.

Ramy prawne

Rozporządzenie (WE) nr 1/2003

- 2 Rozporządzenie Rady (WE) nr 1/2003 z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. [101 TFUE i 102 TFUE] (Dz.U. 2003, L 1, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 8, t. 2, s. 205) przewiduje w art. 23 ust. 2 i 3, że:

„2. Komisja może, w drodze decyzji, nałożyć grzywny na przedsiębiorstwa lub związki przedsiębiorstw, jeżeli umyślnie lub w wyniku zaniedbania:

a) naruszają art. [101 TFUE i 102 TFUE] [...]

[...]

Dla każdego przedsiębiorstwa lub związku przedsiębiorstw biorących udział w naruszeniu grzywna nie przekroczy 10% całkowitego obrotu uzyskanego w poprzedzającym roku obrotowym.

[...]

3. Przy ustalaniu wysokości grzywny uwzględnia się ciężar i czas trwania naruszenia.”

Wytyczne z 2006 r.

- 3 W pkt 2 wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien nakładanych na mocy art. 23 ust. 2 lit. a) rozporządzenia (WE) nr 1/2003 (Dz.U. 2006, C 210, s. 2, zwanych dalej „wytycznymi z 2006 r.”) Komisja wskazała, że w zakresie dotyczącym ustalania wysokości grzywien „rozważy czas trwania i wagę danego naruszenia przepisów” i że „wysokość nałożonej grzywny nie może przekroczyć pułapów przewidzianych w art. 23 ust. 2 akapity drugi i trzeci rozporządzenia [(WE) nr] 1/2003”.
- 4 Punkt 37 tych wytycznych z 2006 r. brzmi:

„Mimo iż niniejsze wytyczne przedstawiają ogólną metodologię w zakresie ustalania grzywien, szczególne okoliczności danego przypadku lub konieczność osiągnięcia efektu odstraszającego w pewnym przypadku mogą uzasadnić odstępienie Komisji od wspomnianej metodologii lub pułapów ustalonych w pkt 21.”

Okoliczności powstania sporu i sporna decyzja

- 5 Produktami, których dotyczy niniejszy kartel, są należące do trzech podgrup instalacje sanitarne do łazienek, a mianowicie: armatura sanitarna, kabiny prysznicowe wraz z ich wyposażeniem, a także wyroby ceramiczne (zwane dalej „trzema podgrupami produktów”).
- 6 Okoliczności powstania sporu zostały przedstawione w pkt 1–19 zaskarżonego wyroku i można je streścić w przedstawiony poniżej sposób.
- 7 W spornej decyzji Komisja stwierdziła naruszenie art. 101 ust. 1 TFUE oraz art. 53 Porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym z dnia 2 maja 1992 r. (Dz.U. 1994, L 1, s. 3, zwanego dalej „porozumieniem EOG”) w sektorze instalacji sanitarnych do łazienek. Do tego naruszenia, w którym uczestniczyło 17 przedsiębiorstw, doszło w różnych okresach pomiędzy dniem 16 października 1992 r. a dniem 9 listopada 2004 r. i miało ono postać składających się na jedną całość i mających antykonkurencyjny cel porozumień i uzgodnionych praktyk na terenie Belgii, Niemiec, Francji, Włoch, Niemczech i Austrii.
- 8 Dokładnie rzecz ujmując, w spornej decyzji Komisja wskazała, że stwierdzone naruszenie polegało, po pierwsze, na koordynowaniu przez tych wytwórców instalacji sanitarnych do łazienek corocznych podwyżek cen oraz innych elementów taryfowych, do którego to koordynowania dochodziło podczas spotkań odbywających się regularnie w ramach krajowych organizacji zawodowych, po drugie, na ustalaniu i koordynowaniu cen przy okazji zaistnienia szczególnych okoliczności takich jak wzrost cen surowców, wprowadzenie euro czy opłat drogowych, i po trzecie, na ujawnianiu i wymianie mających szczególne znaczenie informacji handlowych. Ponadto Komisja stwierdziła, że ustalanie cen w sektorze instalacji sanitarnych do łazienek odbywało się w cyklu rocznym. W tych ramach producenci ustalali cenniki, które zazwyczaj obowiązywały przez rok i stanowiły podstawę stosunków handlowych z hurtownikami.
- 9 Villeroy & Boch Francja oraz pozostałe skarżące w pierwszej instancji, Villeroy & Boch Austria GmbH (zwana dalej „Villeroy & Boch Autriche”), Villeroy & Boch AG (zwana dalej „Villeroy & Boch”) i Villeroy & Boch Belgium SA (zwana dalej „Villeroy & Boch Belgia”), prowadzą działalność w sektorze wyposażenia sanitarnego do łazienek. Villeroy & Boch posiada całość kapitału spółek Villeroy & Boch Austria, Villeroy & Boch Francja, Villeroy & Boch Belgia, Ucosan BV oraz ich spółek zależnych, a także Villeroy & Boch SARL.
- 10 W dniu 15 lipca 2004 r. Masco Corp. i jej spółki zależne, między innymi Hansgrohe AG, będąca producentem armatury sanitarnej, i Huppe GmbH, będąca producentem kabin prysznicowych, powiadomiły Komisję o istnieniu kartelu w sektorze instalacji sanitarnych do łazienek i wniosły o zastosowanie wobec nich zwolnienia z grzywien na podstawie wydanego przez tę instytucję obwieszczenia w sprawie zwolnienia z grzywien oraz zmniejszania grzywien w przypadkach karteli (Dz.U. 2002, C 45, s. 3, zwanego dalej „komunikatem z 2002 r. w sprawie współpracy”) lub, tytułem ewentualnym, o obniżenie kwoty tych grzywien. W dniu 2 marca 2005 r. Komisja skierowała na podstawie pkt 8 lit. a) oraz pkt 15 tego komunikatu do spółki Masco Corp. warunkową decyzję o zwolnieniu z grzywiny.
- 11 W dniach 9 i 10 listopada 2004 r. Komisja przeprowadziła niezapowiedziane kontrole w lokalach szeregu przedsiębiorstw i krajowych organizacji zawodowych prowadzących działalność w sektorze instalacji sanitarnych do łazienek.
- 12 W dniach 15 i 19 listopada 2004 r., odpowiednio, Grohe Beteiligungs GmbH i jej spółki zależne oraz American Standard Inc. (zwana dalej „Ideal Standard”) wniosły o zwolnienie z grzywien na podstawie komunikatu z 2002 r. w sprawie współpracy oraz, tytułem ewentualnym, o obniżenie ich kwoty.

- 13 Po tym, jak w okresie od dnia 15 listopada 2005 r. do dnia 16 maja 2006 r. Komisja skierowała do szeregu spółek i ich organizacji prowadzących działalność w sektorze instalacji sanitarnych do łazienek, w tym również do skarżących w pierwszej instancji, żądania udzielenia informacji, w dniu 26 marca 2007 r. instytucja ta wydała pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, które zostało podane do wiadomości tych podmiotów.
- 14 W dniach 17 i 19 stycznia 2006 r., odpowiednio, Roca SARL oraz Hansa Metallwerke AG wraz ze spółkami zależnymi również wniosły o zwolnienie z grzywien na podstawie komunikatu z 2002 r. w sprawie współpracy, a tytułem ewentualnym – o obniżenie ich kwoty. W dniu 20 stycznia 2006 r. spółka Aloys F. Dornbracht GmbH & Co. KG Armaturenfabrik przedstawiła podobny wniosek.
- 15 Po przesłuchaniu, które miało miejsce w dniach 12–14 listopada 2007 r. i w którym uczestniczyły skarżące w pierwszej instancji, po wysłaniu w dniu 9 lipca 2009 r. pisma wskazującego skarżącym pewne okoliczności faktyczne, na których Komisja zamierzała się oprzeć w ramach wydawania ostatecznej decyzji, a także – skierowanych następnie między innymi do tych skarżących wniosków o udzielenie dodatkowych informacji, Komisja przyjęła w dniu 23 czerwca 2010 r. sporną decyzję. W decyzji tej stwierdziła ona, że praktyki opisane w pkt 8 niniejszego wyroku stanowiły część składową całościowego planu mającego za cel ograniczenie konkurencji pomiędzy adresatami tej decyzji i miały cechy charakterystyczne jednolitego i ciągłego naruszenia, które obejmowało trzy podgrupy produktów i było stosowane na rynkach belgijskim, niemieckim, francuskim, włoskim, niderlandzkim i austriackim. W tym względzie w szczególności podkreśliła ona okoliczność, że praktyki te odpowiadały modelowi, który okazał się być taki sam we wszystkich sześciu objętych kartelem państwach członkowskich. Instytucja ta wskazała również na istnienie krajowych organizacji zawodowych, których działalność dotyczy wszystkich trzech podgrup produktów, nazwanych przez nią „organizacjami koordynującymi”, krajowych organizacji zawodowych, których działalność dotyczy co najmniej dwóch z trzech podgrup produktów, nazwanych przez nią „organizacjami wieloproduktowymi”, a także wyspecjalizowanych organizacji zrzeszających członków, których działalność koncentrowała się na jednej z trzech podgrup produktów. Wreszcie stwierdziła ona występowanie centralnej grupy przedsiębiorstw uczestniczących w kartelu w różnych państwach członkowskich oraz w ramach podmiotów koordynujących i organizacji wieloproduktowych.
- 16 Zdaniem Komisji skarżące w pierwszej instancji uczestniczyły w rozpatrywanym naruszeniu jako członkowie następujących organizacji: IndustrieForum Sanitär, które zastąpiło począwszy od 2001 r. Freundeskreis der deutschen Sanitärindustrie, Arbeitskreis Baden und Dusch, który zastąpił począwszy od 2003 r. Arbeitskreis Duschabtrennungen i Fachverband Sanitär-Keramische Industrie w Niemczech, Arbeitskreis Sanitärindustrie w Austrii, Vitreous China-group w Belgii, Sanitair Fabrikanten Platform w Niderlandach i Association française des industries de céramique sanitaire (AFICS) we Francji. W odniesieniu do naruszenia popełnionego w Niderlandach Komisja w motywie 1179 spornej decyzji stwierdziła w istocie, że, ze względu na przedawnienie, nie można nałożyć grzywiny na uczestniczące w tym naruszeniu przedsiębiorstwa.
- 17 W art. 1 spornej decyzji Komisja wymieniła przedsiębiorstwa, które ukarała za naruszenie art. 101 TFUE oraz, od dnia 1 stycznia 1994 r., art. 53 porozumienia EOG ze względu na ich uczestnictwo w kartelu w sektorze instalacji sanitarnych do łazienek w Belgii, w Niemczech, we Francji, we Włoszech, w Niderlandach i w Austrii w różnych okresach między dniem 16 października 1992 r. a dniem 9 listopada 2004 r. Jeśli chodzi o skarżące w pierwszej instancji, Komisja w art. 1 ust. 1 tej decyzji ukarała Villeroy & Boch za udział w tym jednolitym naruszeniu od dnia 28 września 1994 r. do dnia 9 listopada 2004 r., a jej spółki zależne Villeroy & Boch Belgia, Villeroy & Boch Francja i Villeroy & Boch Austria – w odniesieniu do okresów od dnia 12 października 1994 r. do co najmniej dnia 9 listopada 2004 r.
- 18 W art. 2 ust. 8 spornej decyzji Komisja nałożyła grzywny, po pierwsze, na spółkę Villeroy & Boch w wysokości 54 436 347 EUR, po drugie, solidarnie na spółki Villeroy & Boch i Villeroy & Boch Austria w wysokości 6 083 604 EUR, po trzecie, solidarnie na spółki Villeroy & Boch i Villeroy & Boch Belgia

w wysokości 2 942 608 EUR i, po czwarte, solidarnie na spółki Villeroy & Boch i Villeroy & Boch Francja w wysokości 8 068 441 EUR. Łączna kwota grzywien nałożonych na skarżące w pierwszej instancji wyniosła zatem 71 531 000 EUR.

- 19 W celu ustalenia kwot tych grzywien Komisja oparła się na wytycznych z 2006 r.

Postępowanie przed Sądem i zaskarżony wyrok

- 20 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 9 września 2010 r. wnosząca odwołanie wniosła do Sądu w sprawie T-382/10 skargę o stwierdzenie nieważności spornej decyzji w dotyczącym jej zakresie, lub, tytułem żądania ewentualnego, obniżenie kwoty grzywny, która została na nią nałożona.
- 21 Podnoszone żądanie stwierdzenia nieważności zostało oparte przez wnoszącą odwołanie na naruszeniu art. 101 TFUE oraz art. 53 porozumienia EOG, jakie miało zostać popełnione ze względu na uznanie, że chodzi o jednolite, ciągłe i złożone naruszenie, brak uzasadnienia, brak dowodów na popełnienie naruszenia we Francji, brak podstawy prawnej umożliwiającej uznanie skarżących w pierwszej instancji za odpowiedzialne solidarnie za zapłatę grzywien, błędne obliczenie wysokości nałożonej grzywny – w szczególności z powodu uwzględnienia przy jej obliczaniu sprzedaży niezwiązanej z naruszeniem oraz nieobniżenie wysokości tej grzywny pomimo przewlekłości postępowania administracyjnego – oraz, wreszcie, naruszenie art. 23 ust. 3 rozporządzenia nr 1/2003 ze względu na nieproporcjonalność nałożonej grzywny.
- 22 Tytułem ewentualnym wnosząca odwołanie podniosła żądanie obniżenia kwoty nałożonej grzywny.
- 23 Zaskarżonym wyrokiem Sąd oddalił skargę w całości.

Żądania stron

- 24 Wnosząca odwołanie wnosi do Trybunału o:
- uchylenie zaskarżonego wyroku w całości ze względu na to, że Sąd oddalił w nim jej skargę;
 - tytułem ewentualnym – częściowe uchylenie zaskarżonego wyroku;
 - tytułem w dalszej kolejności ewentualnym – obniżenie wysokości nałożonej na nią grzywny;
 - tytułem w jeszcze dalszej kolejności ewentualnym – uchylenie zaskarżonego wyroku i skierowanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd; oraz
 - obciążenie Komisji kosztami postępowania.
- 25 Komisja wnosi do Trybunału o:
- częściowe odrzucenie odwołania jako niedopuszczalnego i częściowe oddalenie go jako bezzasadnego oraz
 - obciążenie wnoszącej odwołanie kosztami związanymi z postępowaniem.

W przedmiocie odwołania

- 26 Na poparcie odwołania wnosząca odwołanie przedstawia cztery zarzuty. Pierwszy z nich został oparty na naruszeniu prawa, jakiego miał dopuścić się Sąd dokonując oceny dowodów dotyczących naruszeń rzekomo popełnionych we Francji. Zarzut drugi dotyczy naruszenia prawa, jakiego miał dopuścić się Sąd, stwierdziwszy popełnienie złożonego i ciągłego naruszenia. Trzeci z zarzutów dotyczy tego, że Sąd nie wykonał przysługującego mu nieograniczonego prawa orzekania w odniesieniu do nałożonej na wnoszącą odwołanie grzywnę. Zarzut czwarty dotyczy naruszenia zasady proporcjonalności.

W przedmiocie zarzutu pierwszego, opartego na naruszeniu prawa, jakie miało zostać popełnione przy ocenie dowodów dotyczących naruszeń rzekomo popełnionych we Francji

Argumentacja stron

- 27 Podnosząc pierwszy z zarzutów odwołania wnosząca odwołanie podnosi w istocie, że Sąd dopuścił się naruszenia prawa, ponieważ dokonana przezeń ocena oświadczeń złożonych przez spółki Ideal Standard, Roca oraz Duravit AG w przedmiocie całokształtu czynów popełnionych we Francji jest niezgodna z oceną materiału dowodowego dokonaną przezeń w wyroku z dnia 16 września 2013 r. *Keramag Keramische Werke i in./Komisja* (T-379/10 i T-381/10, niepublikowany, EU:T:2013:457), który dotyczy również spornej decyzji. Sąd dopuścił się więc naruszenia zasady równości traktowania oraz zasady *in dubio pro reo*.
- 28 Jej zdaniem bowiem w pkt 287–290 zaskarżonego wyroku Sąd uznał, że oświadczenia spółek Ideal Standard i Roca umożliwiły jej ustalenie, iż wnosząca odwołanie uczestniczyła w trzech zorganizowanych przez AFICS w ciągu 2004 r. spotkaniach, w trakcie których prowadzono bezprawne dyskusje. W tym względzie Sąd w istocie przypominał, że zeznanie przedsiębiorstwa, które wniosło o złagodzenie sankcji, może, w myśl zasady *testis unus testis nullus* (jeden świadek, to żaden świadek), zostać wykorzystane jako dowód tylko wówczas, gdy zostanie ono potwierdzone zeznaniami innych uczestników kartelu. Taka sytuacja zachodzi jednak zdaniem Sądu w niniejszej sprawie, ponieważ zeznanie zawarte we wniosku o złagodzenie sankcji spółki Ideal Standard zostało potwierdzone przez oświadczenie złożone przez spółkę Roca.
- 29 Zdaniem wnoszącej odwołanie ta dokonana przez Sąd ocena dowodów jest zaś ewidentnie sprzeczna z oceną tego samego materiału dowodowego, która została dokonana w wyroku z dnia 16 września 2013 r. *Keramag Keramische Werke i in./Komisja* (T-379/10 i T-381/10, niepublikowanym, EU:T:2013:457, pkt 118–120), który również dotyczy spornej decyzji.
- 30 Podobnie wnosząca odwołanie stoi na stanowisku, że Sąd w tym ostatnim wyroku dokonał oceny wartości dowodowej oświadczenia złożonego przez spółkę Duravit w sposób sprzeczny z tym dokonany w zaskarżonym wyroku. W wyroku z dnia 16 września 2013 r. *Keramag Keramische Werke i in./Komisja* (T-379/10 i T-381/10, niepublikowanym, EU:T:2013:457, pkt 115 i 116) Sąd uznał bowiem, że tego oświadczenia nie można wykorzystać przeciwko skarżącym w tej sprawie, ponieważ nie zostało ono podane do ich wiadomości w trakcie postępowania administracyjnego. W zaskarżonym wyroku natomiast Sąd zgodził się na uwzględnienie tego samego oświadczenia. W pkt 293 tego wyroku Sąd wskazał, że nawet jeśli sporna decyzja „nie opiera się” na tym oświadczeniu, nie zmienia to faktu, że oświadczenie to potwierdza oświadczenie spółki Ideal Standard dotyczące treści bezprawnych dyskusji, które „prawdopodobnie” odbyły się w dniu 25 lutego 2004 r.
- 31 Ponadto wnosząca odwołanie utrzymuje, że Sąd, przyjmując przeciwko niej oświadczenie złożone przez spółkę Duravit, w odniesieniu do którego wiedział, iż nie można go wykorzystać przeciwko niej, a sama Komisja nie przyjęła go w spornej decyzji, zmienił uzasadnienie tej decyzji i naruszył art. 263 i art. 296 akapit drugi TFUE.

- 32 Ponieważ nie powołano żadnego innego dowodu w odniesieniu do naruszenia, które można rzekomo przypisać wnoszącej odwołanie we Francji, obciążenie tej spółki odnośnie czynów, jakich dopuszczono się w tym kraju, oparte zostało się na wskazanych powyżej naruszeniach prawa.
- 33 Komisja zgadza się co do tego, że ocena dokonana przez Sąd w zaskarżonym wyroku jest sprzeczna z tą zawartą w wyroku z dnia 16 września 2013 r. *Keramag Keramische Werke i in./Komisja* (T-379/10 i T-381/10, niepublikowany, EU:T:2013:457), lecz podnosi, że błąd został popełniony w tym drugim wyroku. Instytucja ta twierdzi, że wnosząca odwołanie nie zarzuca naruszenia prawa, jakiego Sąd miał się dopuścić przy ocenie dowodów, lecz podnosi jedynie nierówne potraktowanie identycznych okoliczności faktycznych. Ponadto Komisja nie zgadza się z tym, że miało dojść do naruszenia zasady domniemania niewinności. Wreszcie, instytucja ta nie kwestionuje tego, że oświadczenia złożonego przez spółkę Duravit nie można by było wykorzystać jako dowodu, lecz podkreśla, że zaskarżony wyrok ewidentnie nie został oparty na tym oświadczeniu.

Ocena Trybunału

- 34 Odpowiadając na pierwszy zarzut należy przypomnieć, że dokonana przez Sąd ocena mocy dowodowej dokumentu nie może co do zasady zostać poddana kontroli Trybunału w ramach postępowania odwoławczego. Zgodnie bowiem z tym, co wynika z art. 256 TFUE oraz z art. 58 akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej odwołanie ogranicza się do kwestii prawnych. Sąd jest bowiem wyłącznie właściwy do dokonania ustalenia oraz oceny odpowiednich okoliczności stanu faktycznego, jak również oceny dowodów, z wyłączeniem przypadków przeinaczenia tych okoliczności i dowodów (zob. w szczególności wyrok z dnia 2 października 2003 r. *Salzgitter/Komisja*, C-182/99 P, EU:C:2003:526, pkt 43 i przytoczone tam orzecznictwo), na które nie powołano się w niniejszym przypadku.
- 35 Zgodnie natomiast z utrwalonym orzecznictwem kwestia, czy uzasadnienie wyroku Sądu jest wewnętrznie sprzeczne lub niewystarczające, stanowi zagadnienie prawne, które może zostać podniesione w ramach odwołania (zob. w szczególności wyrok z dnia 21 września 2006 r. *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Komisja*, C-105/04 P, EU:C:2006:592, pkt 71 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 36 W niniejszym przypadku w pkt 287 zaskarżonego wyroku Sąd stwierdził, że Komisja oparła się na oświadczeniach spółek *Ideal Standard* i *Roca*, aby stwierdzić, iż wnosząca odwołanie uczestniczyła w zebraniach AFICS w 2004 r. W pkt 289 tego wyroku Sąd podkreślił, że chociaż z orzecznictwa wynika, iż oświadczenie złożone przez podmiot korzystający z całościowej lub częściowej obniżki grzywien, które zostało zakwestionowane przez stronę, musi być potwierdzone, nic nie stoi na przeszkodzie temu, aby takie potwierdzenie wynikało z zeznań innego przedsiębiorstwa, które uczestniczyło w kartelu, nawet jeśli przedsiębiorstwo to również skorzystało z obniżki grzywien. Po przeanalizowaniu oświadczenia złożonego przez spółkę *Roca* Sąd w pkt 290 tego samego wyroku uznał, że należy stwierdzić, iż oświadczenia spółki *Ideal Standard*, potwierdzone oświadczeniem spółki *Roca*, wystarcza pod względem prawnym do ustalenia treści rozpatrywanych bezprawnych dyskusji.
- 37 Wnosząca odwołanie twierdzi zaś, że to uzasadnienie jest sprzeczne z uzasadnieniem przyjętym w wyroku z dnia 16 września 2013 r. *Keramag Keramische Werke i in./Komisja* (T-379/10 i T-381/10, niepublikowany, EU:T:2013:457).
- 38 Należy jednak przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem spoczywający na Sądzie obowiązek uzasadniania swoich wyroków nie może, co do zasady, obejmować obowiązku uzasadnienia rozstrzygnięcia przyjętego w sprawie w odniesieniu do rozstrzygnięcia przyjętego w innej sprawie, nawet jeśli dotyczy ona tej samej decyzji (zob. wyrok Sądu z dnia 11 lipca 2013 r. *Team Relocations i in./Komisja*, C-444/11 P, niepublikowany, EU:C:2013:464, pkt 66 oraz przytoczone tam orzecznictwo).

- 39 Należy więc oddalić podniesiony przez wnoszącą odwołanie argument dotyczący sprzeczności pomiędzy uzasadnieniem zaskarżonego wyroku i uzasadnieniem wyroku z dnia 16 września 2013 r. Keramag Keramische Werke i in./Komisja (T-379/10 i T-381/10, niepublikowanego, EU:T:2013:457).
- 40 Jeśli chodzi natomiast o argument wnoszącej odwołanie, zgodnie z którym Sąd nie mógł przyjąć przeciwko niej oświadczenia złożonego przez spółkę Duravit, należy stwierdzić, że jest on podnoszony w efekcie błędnego zrozumienia zaskarżonego wyroku. Wzmianka o tym oświadczeniu została bowiem zawarta w pkt 293 zaskarżonego wyroku jedynie po to, aby ustosunkować się do podniesionego przez skarżącą w pierwszej instancji argumentu dotyczącego tego oświadczenia i kwestionującego prawdziwość oświadczeń spółek Ideal Standard i Roca. Sąd nie przyjął zatem oświadczenia spółki Duravit jako dowodu przemawiającego przeciwko wnoszącej odwołanie, co potwierdza pkt 295 tego wyroku, w którym stwierdził, że oświadczenia spółek Ideal Standard i Roca wystarczają pod względem prawnym do stwierdzenia naruszenia art. 101 ust. 1 TFUE.
- 41 Z powyższych względów zarzut pierwszy należy oddalić jako bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu drugiego, dotyczącego istnienia jednolitego i ciągłego naruszenia

Argumentacja stron

- 42 W drugim z zarzutów wnosząca odwołanie podnosi, że Sąd dopuścił się naruszenia prawa ze względu na to, iż sztucznie pogrupował odrębne działania, aby zakwalifikować je jako złożone i ciągłe naruszenie.
- 43 W tym względzie wnosząca odwołanie twierdzi w pierwszej kolejności, że Sąd, opierając się na pojęciu jednolitego, złożonego i ciągłego naruszenia, uchybił art. 101 TFUE i art. 53 porozumienia EOG. Jej zdaniem to pojęcie nie znajduje jakiegokolwiek podstawy w prawie Unii. Wnosząca odwołanie twierdzi ponadto, że zaskarżony wyrok jest niewystarczająco uzasadniony ze względu na to, iż Sąd nie ustosunkował się w nim do podnoszonych przez nią w tym względzie argumentów.
- 44 W drugiej kolejności wnosząca odwołanie podnosi tytułem ewentualnym, że warunki konieczne do tego, aby można było uznać, iż chodzi o jednolite naruszenie, nie zostały w niniejszym przypadku spełnione ze względu na to, że Komisja nie określiła rynku właściwego ani też nie ustaliła zachodzenia stosunku komplementarności pomiędzy różnego rodzaju zarzucanymi działaniami.
- 45 W trzeciej kolejności wnosząca odwołanie podnosi tytułem ewentualnym, że, ze względu na stwierdzenie przez Sąd częściowej nieważności spornej decyzji w zakresie dotyczącym niektórych państw członkowskich w wyrokach z dnia 16 września 2013 r. Wabco Europe i in./Komisja (T-380/10, EU:T:2013:449), Keramag Keramische Werke i in./Komisja (T-379/10 i T-381/10, niepublikowanym, EU:T:2013:457) oraz Duravit i in./Komisja (T-364/10, niepublikowanym, EU:T:2013:477) a także ze względu na to, że pewne przedsiębiorstwa mogły nie wiedzieć o całokształcie naruszenia, nie można uznać, że mamy do czynienia z określonym w tej decyzji naruszeniem na globalną skalę.
- 46 Zdaniem Komisji drugi zarzut odwołania nie zasługuje na uwzględnienie.

Ocena Trybunału

- 47 Zgodnie z utrwalonym orzecnictwem naruszenie art. 101 ust. 1 TFUE może wynikać nie tylko z pojedynczego działania, ale również z szeregu działań, a nawet z zachowania o charakterze ciągłym, nawet jeżeli jeden lub większa liczba elementów tego szeregu działań lub tego zachowania ciągłego mogłyby stanowić same w sobie i odrębnie naruszenie tego przepisu. W przypadku gdy poszczególne działania z uwagi na identyczny cel polegający na zakłóceniu konkurencji na rynku wewnętrznym

wpisują się w „całościowy plan”, Komisja jest uprawniona przypisać odpowiedzialność za te działania na podstawie udziału w naruszeniu postrzeganym jako całość (zob. podobnie wyrok z dnia 24 czerwca 2015 r., *Fresh Del Monte Produce/Komisja* i *Komisja/Fresh Del Monte Produce*, C-293/13 P i C-294/13 P, EU:C:2015:416, pkt 156 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 48 Przedsiębiorstwo uczestniczące w takim jednolitym i złożonym naruszeniu w drodze swoich własnych zachowań, które były objęte pojęciami porozumienia lub praktyki uzgodnionej mającej cel antykonkurencyjny w rozumieniu art. 101 ust. 1 TFUE i które miały przyczynić się do realizacji naruszenia w jego całości, może być tym samym również odpowiedzialne za zachowania innych przedsiębiorstw w ramach tego samego naruszenia przez cały okres jego udziału w tym naruszeniu. Ma to miejsce, jeżeli zostanie wykazane, że przedsiębiorstwo to zamierzało własnym zachowaniem przyczynić się do realizacji wspólnych celów wyznaczonych przez wszystkich uczestników tego porozumienia i że znało działania planowane lub wdrażane przez inne przedsiębiorstwa dla realizacji tych samych celów lub że w sposób rozsądny mogło je przewidzieć oraz że było gotowe ponieść związane z tym ryzyko (zob. wyrok z dnia 24 czerwca 2015 r., *Fresh Del Monte Produce/Komisja* i *Komisja/Fresh Del Monte Produce*, C-293/13 P i C-294/13 P, EU:C:2015:416, pkt 157 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 49 Może więc wystąpić sytuacja, w której przedsiębiorstwo uczestniczyło bezpośrednio we wszystkich zachowaniach antykonkurencyjnych stanowiących naruszenie jednolite i ciągłe, kiedy to Komisja jest uprawniona do przypisania mu odpowiedzialności za wszystkie te zachowania, a tym samym za to naruszenie w całości. Przedsiębiorstwo mogło również uczestniczyć bezpośrednio jedynie w części zachowań antykonkurencyjnych stanowiących naruszenie jednolite i ciągłe, lecz mieć wiedzę o wszystkich pozostałych zachowaniach stanowiących naruszenie planowanych lub wdrażanych przez innych uczestników kartelu dla realizacji tych samych celów, lub mogło w sposób rozsądny je przewidzieć i było gotowe ponieść związane z tym ryzyko. W takiej sytuacji Komisja jest również uprawniona do przypisania temu przedsiębiorstwu odpowiedzialności za wszystkie zachowania antykonkurencyjne stanowiące takie naruszenie i w konsekwencji – za to naruszenie w całości (zob. wyrok z dnia 24 czerwca 2015 r., *Fresh Del Monte Produce/Komisja* i *Komisja/Fresh Del Monte Produce*, C-293/13 P i C-294/13 P, EU:C:2015:416, pkt 158 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 50 Ponadto, aby zakwalifikować różne działania jako jednolite i ciągłe naruszenie, należy zbadać, czy istnieje między nimi związek komplementarności w tym znaczeniu, że każde z nich miało być odpowiedzią na jedną lub kilka konsekwencji normalnego działania konkurencji, a wzajemnie oddziałując, każde z nich przyczyniało się do realizacji całości skutków antykonkurencyjnych zamierzonych przez ich sprawców w ramach całościowego planu mającego jednolity cel. Natomiast przesłanka związana z pojęciem jednolitego celu skutkuje tym, że należy sprawdzić, czy nie istnieją elementy charakteryzujące poszczególne zachowania składające się na naruszenie, które mogłyby świadczyć o tym, iż zachowania fizycznie wdrożone przez inne przedsiębiorstwa nie mają tego samego antykonkurencyjnego celu czy skutku i nie wpisują się zatem w „całościowy plan” polegający na zakłóceniu konkurencji na rynku wewnętrznym (zobacz podobnie wyrok z dnia 19 grudnia 2013 r. *Siemens i in./Komisja*, C-239/11 P, C-489/11 P i C-498/11 P, niepublikowany, EU:C:2013:866, pkt 247 i 248).
- 51 Ponadto z orzecznictwa Trybunału nie można wywnioskować, że art. 101 ust. 1 TFUE dotyczy wyłącznie albo przedsiębiorstw działających na rynku objętym ograniczeniami konkurencji bądź na rynkach znajdujących się na wyższym lub niższym szczeblu lub sąsiadujących z owym rynkiem, albo przedsiębiorstw, które ograniczają swą autonomię zachowywania się na danym rynku w drodze porozumienia lub uzgodnionej praktyki. Z utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika bowiem, że tekst art. 101 ust. 1 TFUE odnosi się w sposób ogólny do wszystkich porozumień i uzgodnionych praktyk, które w stosunkach horyzontalnych lub wertykalnych zakłócają konkurencję na rynku wewnętrznym, niezależnie od rynku, na którym prowadzą działalność strony, jak też od okoliczności,

że jedynie zachowanie handlowe jednego spośród tych przedsiębiorstw jest objęte treścią uzgodnień, o których mowa (zob. podobnie wyrok z dnia 22 października 2015 r. AC-Treuhand/Komisja, C-194/14 P, EU:C:2015:717 pkt 34 i 35 oraz przytoczone tam orzecznictwo).

- 52 Uwzględniając to orzecznictwo należy w pierwszej kolejności oddalić ponoszone przez wnoszącą odwołanie argumenty, zgodnie z którymi prawne pojęcie jednolitego, złożonego i ciągłego naruszenia jest niezgodne z art. 101 TFUE oraz art. 53 porozumienia EOG.
- 53 Po drugie należy stwierdzić, że, wbrew temu, co twierdzi wnosząca odwołanie, Sąd, przywołując to orzecznictwo w pkt 32–34, 41, 42 i 46–48 zaskarżonego wyroku, uzasadnił go w wystarczający pod względem prawnym sposób.
- 54 W trzeciej kolejności, jeśli chodzi o podniesiony przez wnoszącą odwołanie argument, zgodnie z którym warunki konieczne do tego, aby można było uznać, iż chodzi o jednolite naruszenie, nie zostały w niniejszym przypadku spełnione ze względu na to, że Komisja nie określiła rynku właściwego, należy stwierdzić, jak słusznie podniósł to Sąd w pkt 54 zaskarżonego wyroku i jak przyznaje to wnosząca odwołanie, że okoliczność polegająca na tym, iż objęte naruszeniem rynki produktowe i geograficzne są od siebie odrębne, nie stoi w każdym razie na przeszkodzie stwierdzeniu istnienia jednolitego naruszenia. Tak więc ów argument jest w każdym razie nieskuteczny.
- 55 Po czwarte, Sąd w pkt 63–71 zaskarżonego wyroku nie dopuścił się naruszenia prawa uznając, że Komisja mogła w niniejszym przypadku oprzeć wnioski o istnieniu jednolitego naruszenia w oparciu o jednolity cel. Na podstawie bowiem ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd w pkt 66, 69 i 71 zaskarżonego wyroku ustalił on w wystarczający pod względem prawnym sposób, że różnego rodzaju zarzucane działania zmierzały do tego samego celu polegającego w przypadku wszystkich wytwórców łazienkowych instalacji sanitarnych na koordynowaniu ich zachowania w stosunku do hurtowników. W tym względzie należy podkreślić, że, wbrew temu, co twierdzi wnosząca odwołanie, pojęcie wspólnego celu, jak wynika to z tych pkt 66, 69 i 71, zostało określone nie poprzez mające ogólny charakter odniesienie do istnienia zakłócenia konkurencji na rynkach dotkniętych naruszeniem, lecz przez odwołanie do różnego rodzaju elementów obiektywnych, takich jak centralna rola odgrywana przez hurtowników w ramach systemu dystrybucji, cechy charakterystyczne tego systemu, istnienie organizacji koordynujących i wieloproduktowych, podobieństwo pomiędzy wdrażaniem porozumień mających znamiona zmowy oraz nakładanie się na siebie materialnych, geograficznych i czasowych zakresów zastosowania rozpatrywanych praktyk.
- 56 W tych okolicznościach, bez konieczności ustalania, czy istnieje związek komplementarności pomiędzy zarzucanymi praktykami, ze względu na to, że można przypisać jednolite i ciągłe naruszenie niekonkurującym przedsiębiorstwom niewymagającym systematycznej definicji rynków właściwych oraz ze względu na to, że można uznać wnoszącą odwołanie za, po pierwsze, za odpowiedzialną za swe bezpośrednie uczestnictwo w zarzucanym naruszeniu, oraz, po drugie, za odpowiedzialną za pośrednie uczestnictwo w tym naruszeniu w zakresie, w jakim wiedziała ona o całokształcie mających znamiona naruszenia zachowań zamierzonych czy też wdrożonych przez innych uczestników rozpatrywanego kartelu w ramach realizacji tych samych celów czy też mogła je w sposób rozsądny przewidzieć i była gotowa ponieść to ryzyko, nie można zarzucać Sądowi, iż uznał, że Komisja nie dopuściła się żadnego błędu wyciągając wniosek, iż w niniejszym przypadku dopuszczono się naruszenia o jednolitym i ciągłym charakterze.
- 57 Wreszcie, jeśli chodzi o argumentację dotyczącą stwierdzenia przez Sąd częściowej nieważności w ramach innych, dotyczących tego samego kartelu, spraw, należy przypomnieć, że dokonanie oceny dowodów odnoszących się do różnych rynków krajowych należy do wyłącznej właściwości tego właśnie sądu. W zakresie, w jaki ta argumentacja miała w zamiarze wnoszącej odwołanie na celu zakwestionowanie istnienia jednolitego, złożonego i ciągłego naruszenia, należy podkreślić, że okoliczność, iż Sąd stwierdził częściową nieważność spornej decyzji w zakresie dotyczącym uczestnictwa w rozpatrywanym naruszeniu niektórych z będących jej adresatami przedsiębiorstw,

odnośnie pewnych rynków geograficznych i w określonych okresach, nie wystarcza do zakwestionowania poczynionego przezeń stwierdzenia dotyczącego istnienia całościowego planu obejmującego trzy podgrupy produktów, sześć państw członkowskich i identyczny cel polegający na zakłóceniu konkurencji.

58 W konsekwencji zarzut drugi należy w części oddalić jako bezzasadny, a w części – jako bezskuteczny.

W przedmiocie zarzutów trzeciego i czwartego, dotyczących nieograniczonego prawa orzekania i proporcjonalności grzywny

Argumentacja stron

59 W trzecim zarzucie wnosząca odwołanie zarzuca Sądowi, że ten nie wykonał w odniesieniu do ustalonych przez Komisję grzywien przysługującego mu nieograniczonego prawa orzekania.

60 Wnosząca odwołanie twierdzi, że z art. 261 TFUE, art. 263 akapity drugi i czwarty TFUE, art. 264 akapit pierwszy TFUE, art. 31 rozporządzenia nr 1/2003, art. 6 ust. 1 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności podpisanej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r. oraz art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej wynika, że Sąd i Trybunał są zobowiązane do rzeczywistego wykonania nieograniczonego prawa orzekania.

61 W zaskarżonym wyroku zaś Sąd dokonał jedynie, wbrew żądaniom wnoszącej odwołanie, kontroli zgodności ustalonej wysokości grzywny z prawem.

62 Wnosząca odwołanie stoi ponadto na stanowisku, że w niniejszym przypadku Sąd powinien był obniżyć wysokość grzywny zważywszy na wagę naruszenia, które dotyczyło jedynie ograniczonej liczby państw członkowskich. W tym względzie zdaniem wnoszącej odwołanie nie można zrozumieć powodów, dla których kara nałożona przez Komisję za zarzucane działania w niniejszym przypadku była bardziej surowa niż ta nałożona odnośnie samego rodzaju karteli obejmujących całość Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Sąd ponadto powinien był przyznać wnoszącej odwołanie obniżkę wysokości grzywny ze względu na przewlekłość postępowania administracyjnego.

63 W czwartym zarzucie odwołania wnosząca je podnosi uchybienie zasadzie proporcjonalności, o której mowa w art. 49 ust. 3 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Wnosząca odwołanie podkreśla, że Sąd w celu określenia wagi naruszenia powinien był wziąć pod uwagę rynek właściwy, wielkość osiągniętych obrotów, czas trwania naruszenia i jego charakter, a także jego rzeczywiste czy też potencjalne skutki na dotkniętych nim rynkach – czego nie uczynił.

64 Sąd powinien był także upewnić się, że kwota grzywy przewidzianej w spornej decyzji jest proporcjonalna sama w sobie, co nie miało miejsca, gdyż łączna kwota grzywien w wysokości 8 068 441 EUR została nałożona w związku z objętymi naruszeniem obrotami wynoszącymi 34,34 mln EUR.

65 Wnosząca odwołanie zwraca się więc do Trybunału o sprostowanie tych bezprawnych uchybień, jakich miał dopuścić się Sąd i obniżenie kwoty nałożonej grzywny.

66 Komisja wnosi o oddalenie zarzutów trzeciego i czwartego.

Ocena Trybunału

- 67 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem sprawowana na podstawie art. 263 TFUE kontrola zgodności z prawem polega na tym, iż sąd Unii przeprowadza, zarówno pod względem prawnym, jak i faktycznym, ocenę danej decyzji pod kątem podniesionych przeciwko niej przez skarżącą argumentów, i jest on przy tym uprawniony do przeprowadzenia oceny dowodów, stwierdzenia nieważności spornej decyzji i do zmiany kwoty grzywien (zob. wyrok z dnia 10 lipca 2014 r., Telefónica i Telefónica de España/Komisja, EU:C:2014:2062, C-295/12 P, pkt 53 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 68 Kontroli legalności dopełnia zgodnie z art. 261 TFUE nieograniczone prawo orzekania, które zostało przyznane sądom Unii, zgodnie z art. 261 TFUE, na podstawie art. 31 rozporządzenia nr 1/2003. Prawo to, poza zwykłą kontrolą zgodności sankcji z prawem, upoważnia sąd do zastąpienia oceny Komisji własną oceną i, w konsekwencji, uchylenia, zmniejszenia lub podwyższenia nałożonej na przedsiębiorstwo grzywny lub okresowej kary pieniężnej (zob. wyrok z dnia 8 grudnia 2011 r., Chalkor/Komisja, C-386/10 P, Zb.Orz., EU:C:2011:815, pkt 63 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 69 Aby spełnić wymogi związane z przeprowadzaniem kontroli w ramach wykonywania nieograniczonego prawa orzekania w rozumieniu art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w zakresie dotyczącym grzywny, sąd Unii jest przy wykonywaniu uprawnień określonych w art. 261 i 263 TFUE zobowiązany do przeanalizowania wszystkich zarzutów natury prawnej czy faktycznej, za pomocą których podnoszące je strony chcą wykazać, iż kwota grzywny nie jest dostosowana do wagi i okresu trwania naruszenia (zob. wyrok z dnia 18 grudnia 2014 r. Komisja/Parker Hannifin Manufacturing i Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, pkt 75 oraz przytoczone tam orzecznictwo).
- 70 Wykonywanie tego nieograniczonego prawa orzekania nie jest natomiast równoznaczne z przeprowadzeniem kontroli z urzędu, a postępowanie przed sądami Unii jest postępowaniem kontradiktoryjnym. To do strony skarżącej należy co do zasady podniesienie skierowanych przeciwko zaskarżonej decyzji zarzutów oraz przedstawienie dowodów na poparcie tych zarzutów (zob. wyrok z dnia 18 grudnia 2014 r. Komisja/Parker Hannifin Manufacturing i Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, pkt 76 oraz przytoczone tam orzecznictwo).
- 71 Brak kontroli z urzędu całości zaskarżonej decyzji nie narusza zasady skutecznej ochrony sądowej. Dla przestrzegania tej zasady nie jest niezbędne, by Sąd – z pewnością zobowiązany do ustosunkowania się do podniesionych zarzutów oraz do przeprowadzenia kontroli, pod względem zarówno prawnym, jak i faktycznym – miał obowiązek dokonać z urzędu ponownego kompletnego badania akt sprawy (wyrok z dnia 8 grudnia 2011 r., Chalkor/Komisja, C-386/10 P, EU:C:2011:815, pkt 66).
- 72 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału należy zresztą przypomnieć, że Sąd jako jedyny jest właściwy do kontrolowania sposobu, w jaki Komisja ocenia w każdym poszczególnym przypadku wagę niezgodnych z prawem zachowań. Przedmiotem kontroli przeprowadzanej przez Trybunał w ramach odwołania jest z jednej strony zbadanie, w jakim stopniu Sąd uwzględnił, w sposób prawnie właściwy, wszystkie czynniki istotne dla dokonania oceny wagi określonego zachowania w świetle art. 101 TFUE i art. 23 rozporządzenia nr 1/2003, a z drugiej strony zweryfikowanie, czy Sąd odniósł się w stopniu wymaganym przez prawo do wszystkich argumentów powołanych w celu poparcia żądania obniżenia grzywny. Waga naruszeń prawa konkurencji Unii winna być ustalana w zależności od szeregu czynników, takich jak, w szczególności, odstraszały charakter grzywien, szczególne okoliczności sprawy i jej kontekst, obejmujący zachowanie poszczególnych przedsiębiorstw, rola odgrywana przez każde z nich w ukonstytuowaniu kartelu, zysk, jaki mogły dzięki niemu osiągnąć, ich rozmiary i wartość odnośnych towarów, a także – zagrożenie, jakie stanowi ten rodzaj naruszeń dla celów Unii (zob. podobnie wyrok z dnia 11 lipca 2013 r. Team Relocations i in./Komisja, C-444/11 P, niepublikowany, EU:C:2013:464, pkt 95, 99 i 100).

- 73 Ponadto w ramach rozstrzygania kwestii prawnych w postępowaniu odwoławczym Trybunał nie może ze względów słuszności zastąpić własną oceną oceny dokonanej przez Sąd orzekający w ramach nieograniczonego prawa orzekania w przedmiocie kwoty grzywien nałożonych na przedsiębiorstwa z powodu naruszenia przez nie prawa Unii. Tylko bowiem gdyby Trybunał uznał, że poziom sankcji jest nie tylko niewłaściwy, ale również nadmierny, a w efekcie nieproporcjonalny, należałoby stwierdzić, że doszło do naruszenia prawa przez Sąd ze względu na niewłaściwy charakter kwoty grzywiny (zob. w szczególności wyrok z dnia 30 maja 2013 r., Quinn Barlo i in./Komisja, C-70/12 P, niepublikowany, EU:C:2013:351, pkt 57 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 74 To w świetle wspomnianego orzecznictwa należy zbadać zarzuty trzeci i czwarty.
- 75 Z tego orzecznictwa wynika zaś jasno, że, w pierwszej kolejności, przeprowadzanie kontroli w ramach wykonywania nieograniczonego prawa orzekania dotyczy jedynie nałożonej kary, nie zaś całości zaskarżonej decyzji i, w drugiej kolejności, ani nieograniczone prawo orzekania, ani kontrola zgodności z prawem nie stanowią ekwiwalentu kontroli sprawowanej z urzędu i, co za tym idzie, nie są związane z wymogiem przeprowadzenia przez Sąd z urzędu ponownego kompletnego badania akt sprawy, niezależnie od zarzutów podniesionych przed nim przez wnoszącą odwołanie.
- 76 W niniejszym przypadku należy stwierdzić, że Sąd poczynawszy od pkt 335 zaskarżonego wyroku rzeczywiście skontrolował kwotę grzywiny i ustosunkował się do różnego rodzaju zarzutów podniesionych przez wnoszącą odwołanie, zaś w pkt 397–402 tego wyroku wydał rozstrzygnięcie w przedmiocie żądań zmierzających do obniżenia kwoty grzywiny, nie ograniczając się więc, wbrew temu, co twierdzi wnosząca odwołanie, do skontrolowania zgodności tej kwoty z prawem. W tym względzie Sąd w szczególności w pkt 384 tego wyroku podniósł, że wynoszący 15% współczynnik wyliczony na podstawie współczynników związanych z „wagą naruszenia” oraz „kwotą dodatkową” był i tak minimalny, biorąc pod uwagę szczególnie poważny charakter rozpatrywanego naruszenia, a następnie w pkt 397–401 tego samego wyroku uznał, że żaden z przedstawionych przez skarżące w pierwszej instancji dowodów nie uzasadnia obniżenia kwoty grzywiny.
- 77 W odniesieniu w szczególności do analizy wagi zarzucanego naruszenia należy stwierdzić, że Sąd w pkt 381 zaskarżonego wyroku przypomniał pkt 23 wytycznych z 2006 r., który stanowi, że „[p]orozumienia horyzontalne dotyczące ustalania cen, podziału rynku i ograniczenia produkcji, które są z reguły tajne, zaliczają się ze względu na swój charakter do najpoważniejszych ograniczeń konkurencji. Zgodnie z zasadami polityki konkurencji muszą one być surowo karane. W konsekwencji część sprzedaży, która brana jest pod uwagę w wypadku naruszeń tego rodzaju, znajdować się będzie zazwyczaj w górnym przedziale powyższej skali”. Sąd w pkt 383 tego wyroku przedstawił uzasadnienie przyjęte przez Komisję w motywie 1211 spornej decyzji, zgodnie z którym pozioma koordynacja stanowi ze względu na sam swój charakter jedno z najbardziej szkodliwych zakłóceń konkurencji, a rozpatrywane przez nią naruszenie stanowi jednolite, złożone i ciągłe naruszenie obejmujące sześć państw członkowskich i trzy podgrupy produktów, aby następnie w pkt 384 zaskarżonego wyroku stwierdzić szczególnie poważny charakter rozpatrywanego naruszenia uzasadniający zastosowanie współczynnika wagi naruszenia w wysokości 15%, a w pkt 385 tego wyroku – uczestnictwo wnoszącej odwołanie w „centralnej grupie przedsiębiorstw” wdrażających zarzucane naruszenie.
- 78 Uwzględniając więc, zresztą udowodnione, całokształt parametrów istotnych dla dokonania oceny wagi zarzucanego naruszenia, poziomą koordynację cen i udział, jaki miała w niej wnosząca odwołanie oraz ustosunkowując się do podniesionych przez nią w tym względzie argumentów Sąd nie dopuścił się w żaden sposób naruszenia prawa i uczynił zadość ciężącemu na nim obowiązкови przeprowadzenia rzeczywistej kontroli sądowej spornej decyzji.
- 79 W odniesieniu do oceny przewlekłości procedury administracyjnej należy przypomnieć, że chociaż naruszenie zasady dochowania rozsądnego terminu może uzasadniać stwierdzenie nieważności decyzji wydanej po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego na podstawie art. 101 TFUE i 102 TFUE, w sytuacji gdy prowadzi ono również do naruszenia prawa do obrony danego

przedsiębiorstwa, takie naruszenie zasady dochowania rozsądnego terminu, przy założeniu, że dopuszczenie się go zostanie ono ustalone, nie może prowadzić do obniżenia kwoty nałożonej grzywny (zobacz w szczególności wyroki z dnia 9 czerwca 2016 r. CEPESA/Komisja, C-608/13 P, EU:C:2016:414, pkt 61 oraz PROAS/Komisja, C-616/13 P, EU:C:2016:415, pkt 74 i przytoczone tam orzecznictwo). W niniejszym przypadku zaś, jak wynika to z pkt 62 niniejszego wyroku, bezsporne jest to, że podnosząc argument dotyczący nieprawidłowości dokonanej przez Sąd oceny przewlekłości procedury administracyjnej, wnosząca odwołanie ma na celu jedynie uzyskanie obniżenia kwoty nałożonej na nią grzywny.

- 80 Tak więc argument ten, niezależnie od jego zasadności, winien zostać oddalony jako bezskuteczny.
- 81 Wreszcie, jeśli chodzi o proporcjonalność nałożonej grzywny jako takiej, wnosząca odwołanie nie podnosi żadnego argumentu, za pomocą którego można by było wykazać, że nałożona kara jest niewłaściwa lub zbyt wysoka. W tym względzie należy oddalić argument, zgodnie z którym grzywna w wysokości 8 068 441 EUR ma być nieproporcjonalna do objętych kartelem obrotów w wysokości 34,34 mln EUR. Bezsporne jest bowiem to, że w niniejszym przypadku ostateczna kwota grzywny nałożonej na Villeroy & Boch i jej spółki zależne została obniżona w taki sposób, aby, zgodnie z art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003, nie przekroczyć progu 10% łącznych obrotów uzyskanych przez nią w poprzedzającym roku obrotowym. Ten próg gwarantuje już zaś to, aby poziom tej grzywny nie był nieproporcjonalny w stosunku do rozmiaru przedsiębiorstwa, określonego na podstawie osiągniętego przez nie łącznego obrotu (zobacz podobnie wyrok z dnia 28 czerwca 2005 r. Dansk Rørindustri i in./Komisja, C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, EU:C:2005:408, pkt 280–282).
- 82 Zarzuty trzeci i czwarty należy zatem w części oddalić jako nieskuteczne, a w części – jako bezzasadne.
- 83 Mając na uwadze, że żaden z zarzutów przedstawionych przez wnoszącą odwołanie nie został uwzględniony, odwołanie należy oddalić.

W przedmiocie kosztów

- 84 Zgodnie z art. 184 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem, jeżeli odwołanie jest bezzasadne, Trybunał rozstrzyga o kosztach. Zgodnie z art. 138 § 1 tego regulaminu, mającym zastosowanie do postępowania odwoławczego na podstawie art. 184 § 1 tego regulaminu, kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ Komisja wniosła o obciążenie wnoszącej odwołanie kosztami postępowania, a ta ostatnia przegrała sprawę, należy obciążyć ją kosztami postępowania.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

1) Odwołanie zostaje oddalone.

2) Villeroy & Boch SAS zostaje obciążona kosztami postępowania.

Podpisy